

Sidste Rigsdagssamlings økonomiske Lovgivningsarbejde.

Af

Michael Koefoed, cand. polit.

Formaalet med nærværende Afhandling er at give en Fremstilling af den nys afsluttede Rigsdagssamlings Virksomhed paa det egentlig økonomiske Omraade, ved at angive Hovedindholdet af de blandt de vedtagne Love, der maa antages at ville faa en videregaaende Betydning for det økonomiske Liv her i Landet.

Det Lovgivningsarbejde, der baade tog den største Interesse fangen og udkrævede mest Tid, saavel ved Forhandling i Thingene som i Udvalg, var selvfølgelig Finansloven. Til Belysning af denne meddeles nedenstaaende en Oversigt over Hovedposterne dels i Finansloven for det sidste Aar før Provisoriernes Begyndelse (Finansaaret 18⁸⁴/85) ifølge det aflagte Statsregnskab, dels i Finansloven for 18⁹⁴/95 i dennes vedtagne Skikkelse. De opførte Indtægter og Udgifter fordele sig i de to Finansaar, saaledes som Tabellen paa den næste Side angiver.

Heraf fremgaar, at Statskassens Indtægter ere beregnede at være lidt over 772,000 Kr. mindre i indeværende Finansaar, end de vare i 18⁸⁴/85. Grunden hertil er i Særdeleshed den Nedgang, der har fundet Sted paa § 9 »Adskillige Indtægter«.

Indtægter:	Finansaaret 18 ⁸⁴ / ₈₅ .	Finansaaret 18 ⁸⁴ / ₈₅ .
Overskud af Domæneindtægterne: . .	1,037,829 Kr.	835,885 Kr.
Renter af Statsaktiverne (herunder Jernbanerne):	5,353,641 -	4,470,932 -
Direkte Skatter:	9,414,188 -	9,874,100 -
Indirekte Afgifter:	36,137,062 -	38,299,000 -
Overskud af Post og Telegrafvæsenet:	301,148 -	÷ 43,342*) -
Klasselotteriet:	845,158 -	1,039,000 -
Færøiske Intrader:	63,661 -	38,778 -
Adskillige Indtægter (herunder Rente af Kassebeholdningen)	2,149,549 -	547,707 -
Indtægt ved Forbrug af Formue og Stiftelse af Gæld:	1,753,400 -	1,176,168 -
Samlet Beløb af Statsindtægterne: .	57,053,636 Kr.	56,281,570 Kr.

Udgifter:	Finansaaret 18 ⁸⁴ / ₈₅ .	Finansaaret 18 ⁸⁴ / ₈₅ .
Civillisten, Apanager, Rigsdagen og Statsraadet:	1,820,536 Kr.	1,462,216 -
Statsgældens Forrentning:	8,222,668 -	6,643,580 -
Pensionsvæsenet:	3,517,373 -	3,269,170 -
Udenrigsministeriet:	369,871 -	585,256 -
Indenrigsministeriet:	2,698,128 -	6,875,703 -
Justitsministeriet:	2,973,129 -	4,431,095 -
Ministeriet for Kirke og Undervis- ningsvæsenet:	1,985,280 -	4,094,004 -
Krigsministeriet:	10,176,795 -	10,450,807 -
Marineministeriet:	6,454,130 -	7,186,518 -
Finansministeriet:	3,746,827 -	4,178,207 -
Island:	100,400 -	87,631 -
Erhvervelse af Formue og Afdrag paa Gæld:	5,910,303 -	4,155,012 -
Samlet Beløb af Statsudgifterne: . .	47,975,340 Kr.	53,419,199 Kr.

*) Ført til Udgift under Indenrigsministeriets overordl. Udgifter.

og dette er igen en Følge af den Omstændighed, at Renten af Kassebeholdningen, der i Finansaaret 18⁸¹/₈₅ androg 1,678,569 Kr., for indeværende Finansaar kun er opført med 58,000 Kr. De direkte Skatter ere stegne noget som Følge af Bygningsafgiftens Voxen med den større Bebyggelse, og den Sum, de indirekte Afgifter indbringe, er ligeledes tiltagen. En Sammenligning af de enkelte Poster under de indirekte Afgifter for de to Finansaar lader sig ikke saa godt foretage, da der er sket Forandringer i den indirekte Beskatning i det mellemliggende Tidsrum, dels ved Sukkertoldens og Petroleumstoldens Nedsættelse, dels ved Forandringer i Skibsafgiften samtidig med Indførelsen af Ølskatten, men forøvrigt viser det sig, at Indførelstolden og Afgiften af indenlandsk Roesukker, der i 18⁸¹/₈₅ indbragte 24,83 Mill. Kr. i 18⁹¹/₉₅ anslaaes til 24,34 Mill. Kr. Forøgelsen af den Indtægt, Klasselotteriet giver, er ogsaa foranlediget ved en ny Lovbestemmelse paa dette Omraade i den mellemliggende Tid, hvorved Loddernes Antal forøgedes. Men medens Statskassens Indtægt viser sig nedadgaaende ved en Sammenligning af de to Finansaar, er dens Udgifter stegne overordentligt, nemlig med c. 5¹/₂ Mill. Kr. eller med 11,3 pCt. Vel fremtræder indeværende Aar i Modsætning til de nærmest foregaaende med et Overskud paa Finansloven, men paa den anden Side er der siden Finanslovens Vedtagelse kommet flere Love til, der foranledige større Udgifter — saaledes Bidraget til Amts- og Købstadkommuner, Lønningslove m. m. — hvorved dette Overskud, foruden ved den aarlige Tillægsbevillingslov, vil formindskes. Nedenfor anføres en Beregning, der er foretaget for at vise den procentvise Del, som hver

enkelt Udgiftspost udgjorde af den samlede Udgift henholdsvis i Finansaarene 18⁸⁴/₈₅ og 18⁹⁴/₉₅.

	Finansaaret 18 ⁸⁴ / ₈₅	Finansaaret 18 ⁹⁴ / ₉₅
Civillisten, Apanager, Rigsdagen og Statsraadet:	3,8	2,7
Statsgældens Forrentning:	17,2	12,4
Pensionsvæsenet:	7,3	6,1
Udenrigsministeriet:	0,8	1,1
Indenrigsministeriet:	5,8	12,9
Justitsministeriet:	6,2	8,3
Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet:	4,2	7,7
Krigsministeriet:	21,2	19,5
Marineministeriet:	13,4	13,5
Finansministeriet:	7,8	7,8
Island:	0,2	0,1
Erhvervelse af Formue og Afdrag paa Gæld:	12,3	7,9
	100.	100.

Sammenholdes denne Procentberegning med de ovenfor anførte absolute Tal, viser det sig, at der har været en absolut Nedgang, der selvfølgelig ogsaa i dette Tilfælde giver sig Udtryk i et mindre Procenttal for 18⁹⁴/₉₅ end for 18⁸⁴/₈₅, i Udgifterne til »Civillisten, Apanager, Rigsdagen og Statsraadet«, Statsgældens Forrentning, Pensionsvæsenet, Island og Erhvervelse af Formue samt Afdrag paa Gæld, men at paa den anden Side Udgiften til alle Ministerierne absolut set er større nu, end den var for 10 Aar siden. Procenterne ere ogsaa stigende for de enkelte Ministerier undtagen for Krigsministeriet, hvor den i 18⁸⁴/₈₅ var 21,2, i

18⁹⁴/₉₅ 19,5, og for Finansministeriet, hvor Procenten af den samlede Udgift netop var den samme i de to Aar. Den største Tilvæxt indenfor de enkelte Ministerier falder paa Indenrigsministeriet, hvor den var over 4 Mill. Kr.; dette finder ogsaa sit Udtryk deri, at medens der i 18⁸⁴/₈₅ kun medgik 5,6 pCt. af det samlede Udgiftsbeløb til Anvendelse under dette Ministerium, var dette i 18⁹⁴/₉₅ Tilfældet med de 12,9 pCt. Men ogsaa Udgifterne til Kultusministeriet og Justitsministeriet ere stegne betydeligt, henholdsvis med over 2 Mill. og henved 1¹/₂ Mill. Kr., og de andrage i 18⁹⁴/₉₅: 7,7 og 8,3 pCt. af den samlede Udgift mod 4,2 og 6,2 i 18⁸⁴/₈₅. Ved en Sammenligning af de civile Ministeriers Budgetter maa der imidlertid ogsaa tages Hensyn til, at »Erhvervelse af Formue og Afdrag paa Gæld« i 18⁸⁴/₈₅ udgjorde 5,9 Mill., men i 18⁹⁴/₉₅ kun 4,15 Mill. Kr., hvoraf Kapitalafdrag paa Statsgælden beløb henholdsvis 1,5 og 1,75 Mill. Kr.

Efter Finansloven var det vigtigste Lovkomplex Jernbanelovene.

Baneanlægene, til hvis Gennemførelse der forudsættes Optagelse af Statslaan, falde naturligen i to Afdelinger nemlig 1) Statsbaneanlæg og 2) private Baner.

Af Statsbaneanlægene foranledige »Forskellige ny Statsbaneanlæg i og ved København« den største Udgift for Statskassen. I denne Lov gives der Indenrigsministeren Bemyndigelse til for Statskassens Regning at lade foretage følgende Anlæg:

a) en ny Godsbanegaard i København, der anlægges langs Kallebostrand til Dels paa Opfyldning i denne;

b) en dobbeltsporet Bane, der fra den ny Gods-

banegaard føres i vestlig Retning langs Kallebostrand gennem Valby Bakke til Vigerslev, hvor den indmunder i Banestrækningen Frederiksberg-Glostrup;

c) en dobbeltsporet Forbindelsesbane mellem Banestrækningerne København-Nørrebro og København-Frederiksberg, gaaende tæt Øst om »Sygehjemmet« og over den kgl. Veterinær og Landbohøjskoles Mark;

d) en dobbeltsporet Forbindelsesbane Vest om Valby mellem den nuværende Banestrækning Frederiksberg-Vigerslev og den under Litra b. nævnte ny Banelinie til Vigerslev;

e) Forskellige Sporanlæg m. v. paa Nørrebro og Frederiksberg Stationer

f) en Jernbanestation ved Østerbrogade, foreløbig kun ført til dennes nordre Side med dobbeltsporet Forbindelseslinie over Strandvejen til Hellerup.

g) Dampfærgeanlæg med Tilbehør i Frihavnen.

Til disse Anlæg kan der foruden nødvendige Expropriationsudgifter anvendes et Beløb af 8,950,790 Kr. Ved Loven godkendes endvidere den mellem Repræsentanter for Staten og Københavns Kommune under $\frac{4}{3}$ 1893 afsluttede Overenskomst. Denne omhandler et Magelæg af Grunde mellem Stat og Kommune, hvorved Kommunen nu og senere vil komme til at afstaa Grunde til Baneanlægene til en Værdi, der anslaaes til at være $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. større end Værdien af de Grunde, Staten yder til Gengæld, og desuden har Kommunen paataget sig at yde et kontant Tilskud paa $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. og foretage de fornødne Arbejder ved Gasværkshavnen, hvilke Anlæg anslaaes at ville koste c. $\frac{3}{4}$ Mill. Kr. Disse Udgifter for Københavns Kommune ville naturligvis langt komme til at overstige det Tilskud af

40,000 Kr. pr. Banemil, der sædvanligvis paalægges de vedkommende Egne at udrede ved Statsbaneanlæg. Men paa den anden Side har Loven ogsaa en stor Betydning for Kommunen og dens Beboere, først og fremmest ved at skabe en Godsbanegaard, der vil fyldestgøre Omsætningens Krav, hvorved stort Tids-spilde og deraf følgende Udgifter vil undgaas, og en hurtigere og regelmæssigere Godsbesørgelse vil etableres. Dernæst har Loven ogsaa stor Betydning ved den Dampfærgeforbindelse mellem København og Sverig, der vil blive en Følge deraf. Lovens § 5 indeholder den Bestemmelse, at til Dækning af de Udgifter, som ville medgaa til Anlægene — inclusive Expropriationsomkostningerne — bemyndiges Finansministeren til at udstede og afhænde det fornødne Beløb i indenlandske $3\frac{1}{2}$ pCt. eller 4 pCt. aarlig Rente bærende Statsobligationer, der skulle være uopsigelige fra Kreditors Side, men som fra 11te December Termin 1910 at regne kunne opsiges fra Statskassens Side med mindst 3 Maaneders Varsel.

Et andet af de vedtagne Statsbaneanlæg er Kystbanen, hvis Tilvejebringelse har staaet paa Dagsordenen i mange Aar, og om hvis Bygning Tilbud desuden har foreligget fra privat Side. Loven herom giver Bemyndigelse til at anlægge en Statsbane fra Klampenborg Station forbi Skodsborg og Rungsted til Helsingør og foretage de nødvendige Udvidelser paa Stationerne i København, ved Hellerup og Charlottenlund. Strækningen Klampenborg-Rungsted skal være dobbeltsporet, den øvrige enkeltsporet. Til Anlægget kan anvendes 3,926,000 Kr. foruden Expropriationsudgiften og 920,000 Kr. til Driftsmateriel og Inventar. Ogsaa her er Stats-

laan forudsat. Denne Banes Hovedbetydning vil, foruden at sætte de paagældende Egne i en hurtigere og regelmæssigere Forbindelse med Hovedstaden end hidtil, tillige være at gøre Forbindelsen mellem Sverig-Norge og Kontinentet via Danmark noget hurtigere og bedre end før. At de paagældende Egne befries for at yde Tilskud til dette Baneanlæg skyldes dels Forventningen om, at Banen vil blive et rentabelt Foretagende, dels Tilbud om Anlægget fra privat Side, hvorved Egnene intet kom til at yde. Loven bemyndiger endvidere Ministeren til at yde 92,500 Kr. til Driftsselskabet for Gribskovbanen for at gøre det muligt for dette at forlænge den nuværende Bane fra Græsted til Gilleleje.

Endvidere vedtoges Anlægget af en Statsbane fra Slagelse til Værsløv. Derved fuldstændiggøres Linien Kallundborg—Slagelse—Næstved—Vordingborg—Gedser, og dette vil foruden for den nævnte Strækning tillige blive af Betydning for hele det nordlige Jylland, som ved Aarhus—Kallundborgfarten staar i regelmæssig Forbindelse med denne Linie. Til Banen antages at medgaa 1,605,000 Kr., foruden 157,000 Kr. til Udvidelse af Kallundborg Station, 390,000 til Driftsmateriel og Expropriationsudgifter. Heraf skal dog Sorø og Holbæk Amtskommuner og Slagelse og Kallundborg Købstæder tilsammen udrede 40,000 Kr. pr. Banemil at udrede med $\frac{1}{15}$ aarlig i 15 Aar. For bortfæstet eller bortforpagtet Hartkorn bliver det herved foranledigede Udskrivningsbidrag — uden Hensyn til mulige Kontrakter — at udrede halvt af Ejeren, halvt af Fæsteren eller Forpagteren. Pengene til Anlægget tilvejebringes ved Statslaan.

Foruden disse sjællandske Statsbaneanlæg vedtoges for Fyns Vedkommende Anlægget af en Statsbane fra Nyborg til Ringe, som i Forbindelse med den tidligere Faaborg—Ringebane vil skabe en ny Tværbane gennem Fyn og spare Gods- og Postforsendelsen fra Sjælland til det sydlige Fyn og omvendt for Omvejen om Odense. Denne Bane antages at ville koste 1,400,000 Kr. foruden Expropriationsudgifter og 175,000 Kr. til Materiel m. m. Pengenes Tilvejebringelse og Tilskudet fra Egnene sker paa samme Maade som for Slagelse-Vårslev Banens Vedkommende. Gennemførelsen af Baneanlægget er imidlertid betinget af, at det syd-fynske Jernbaneselskab for et Tidsrum af 25 Aar overtager Forpagtningen af Banens Drift. Betalingen, som Selskabet skal udrede herfor, skal være 2 pCt. af den til selve Anlægget og Driftsmateriellet medgaaede Sum, og endvidere skal det udrede hele det Overskud, der maatte fremkomme udover de 2 pCt. indtil ialt 3 pCt. af Anlægssummen.

Endelig tilendebragtes de vidtløftige Forhandlinger om Viborg Banegaards Flytning eller Udvidelse. Dette nærmest rent lokale Anliggende ordnedes ved Loven paa den Maade, at Statskassen tilskyder indtil $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. (foruden hvad der maatte udkomme ved Salget af den nuværende Banegaards Bygninger og Spormateriale) til Stationens Flytning og den dermed i Forbindelse staaende Forlægning af Langaa-Struerbanen. De nødvendige Pengemidler erholder Statskassen ved Statslaan paa samme Maade som ved alle de tidligere nævnte Statsbaneanlæg.

Lovforslaget om Privatbaner giver Regeringen Ret til at give Koncession paa 29 Baner, der kunne bygges som lette Baner, med den Sporvidde, som

Andragerne ønske — hvis da ikke andet er bestemt i Loven —, dog dersom den er under en Meter kun, hvis Indenrigsministeriet finder det fyldestgørende. Indhegning og Anbringelse af Led kan ikke fordres uden paa stærkt befærdede Punkter. Statskassens Bidrag er Halvdelen af Anlægskapitalen, deri indbefattet Udgiften til Driftsmateriel og Expropriation, for hvilket Beløb Staten nyder samme Ret som Kommuner og Private. De nødvendige Midler hertil erholder Statskassen ved Udstedelse af $3\frac{1}{2}$ eller 4 pCt. Statsobligationer. Eneretsbevillinger kunne meddeles for Tidsrummet indtil $\frac{1}{1}$ 1990, hvorefter Lovgivningsmagten træffer Bestemmelse om Banernes fremtidige Ordning og Ejendomsforhold. I disse Eneretsbevillinger blive forskellige Bestemmelser at optage, som give Regeringen Indflydelse paa Anlægene, saaledes blandt andet om Anlægskapitalens Tilvejebringelse, om Banens Linie og Bygning og dens Tilslutning til bestaaende Baner, om Anvendelse af indenlandsk Arbejdskraft og Arbejdernes Forsikring mod Ulykkestilfælde; at Banernes Styrelses Medlemmer og de ved Banerne Ansatte skulle have Indfødsret; at Banen skal aabnes senest 4 Aar efter Enerets Meddelelse; Bestemmelser om Driftsfond og Fornyelsesfond; at Staten efter 25 Aars Forløb efter Banens Aabning forbeholder sig Ret til Overtagelse af Anlægget mod enten at give det 20dobbelte af Gennemsnittet af Banens Nettoudbytte de sidste 3 Aar eller selve Anlægskapitalen. Endvidere kan der i Eneretsbevillingerne fastsættes, at Baneanlægene skulle nyde Fritagelse for de paa Bygningerne hvilende kongelige Skatter, kunne fritages for Stempelafgift og nyde Godtgørelse for Indførselstold svaret af det til Banen indførte Drifts-

tilhør. — Eneret paa Banerne kan ikke meddeles efter $\frac{1}{4}$ 1904; Andragenderne komme i Betragtning efter den Tidsfyldte, hvori de foreligge fornødent oplyste for Indenrigsministeriet, og i hvert enkelt Finansaar kan kun meddeles Eneret til Anlæg af 4 Baner, hvoraf 2 paa Øerne, 2 i Jylland. — De 29 i Lovforslaget fastsatte Banelinier ere: A. Paa Øerne 1) Nykøbing-Holbæk, 2) Tølløse over Ruds-Vedby til et Punkt paa Slagelse-Værsløvbanen, 3) fra et Punkt midtvejs paa Tølløsebanen til Sorø, 4) Kallehave over Skovshuse til Vordingborg og Masnedsund, 5) Præstø til Statsbanen paa et Punkt mellem Lundby og Haslev, 6) Hillerød-Frederiksværk, 7) Helsingør Hornbæk, 8) Køge-Borup, 9) Kagerup-Helsingø, 10) Næstved-Karrebæksminde, 11) Lyngby-Vedbæk, 12) Rønne-Nexø med Sidespor fra Aakirkeby til Almindingen, 13) Kerteminde enten til Odense eller Ullerslev Station, eventuelt forlænget fra Kerteminde til Dalby, 14) Svendborg-Nyborg. B. I Jylland 15) Nørre-Sundby over Sæby til Frederikshavn¹⁾, 16) Nørre-Sundby-Fjerridslev¹⁾, 17) Fjerridslev-Thisted¹⁾, 18) Aalborg-Hadsund¹⁾, 19) Svendstrup over Nibe til Aars¹⁾, 20) Lemvig-Harboøre-Thyborøn Kanal, 21) Nymindegab-Billum-Varde med Sidebane. Billum-Esbjærg, 22) Horsens-Vinding, eventuelt Bryrup, 23) Hammel enten til Aarhus eller Brabrand, 24) Give-Herning, 25) Hurup-Vestervig-Agger, 26) Vejle-Vandel i Randbøl Sogn, 27) Kolding-Egtved, 28) Æbeltoft-Torsager, 29) Rødkærsbro-Kellerup-Silkeborg.

Det ligger nu i Fremtidens Skød, hvor mange af disse Projekter der skulle blive til Virkelighed i de

¹⁾ For disse 5 Baner gælder det, at kun en kan anlægges i hvert Finansaar.

kommende 10 Aar. Man har jo ganske vist før set, at Regeringen har haft det i sin Magt at give Koncession, uden at dog Anlægene ere blevne foretagne; men man kan dog vist nok gaa ud fra, i Særdeleshed i Betragtning af den store Hjælp, Staten vil yde, at en stor Del af Linierne ville blive overførte fra Papiret til Virkeligheden, og sker det, vil Danmarks Banenet være naaet et stort Skridt fremad.

Desuden blev der vedtaget 3 Privatlovforslag, der giver Regeringen Ret til uden yderligere Udgift for Statskassen at give Koncession paa 3 Baner, der skulle udgaa fra Hovedstaden og bygges efter et lettere System til Befordring af Personer og Gods. Disse Baners Retning bliver, 1) fra Vesterbro til Vallensbæk, 2) en Amagerbane, 3) Nørrebro-Værløse. Hovedformaalet med disse Baner er at anvendes som Latrinbaner fra København til Omegnen.

Det Udgiftsbeløb, Staten maa antages at komme til at udrede til de i denne Samling vedtagne Jernbaner, kan selvfølgelig endnu ikke angives i bestemte Tal; men efter de Udtalelser, der under Forhandlingerne faldt herom fra Ministerbordet, anslaaes det til mindst at ville andrage 30 Mill. Kr.

En stor Interesse knyttede sig ogsaa til Forhandlingerne om de saakaldte Agrarlove. I den under 22 Nvbr. 1893 vedtagne Resolution til Rigsdagen udtalte Agrarforeningens Generalforsamling enstemmig en Opfordring til Lovgivningsmagten om at virke hen til: Den bedst mulige Ordning af Landbrugets og Landkommunernes Kreditforhold; Nedsættelse i Hartkornskatterne til Amt og Sognekommunerne allerede i Aar ved Tilskud fra Statskassen og Indførelse af mellem-

kommunal Beskatning; en Revision af Toldloven; Begunstigelse af Overenskomster om Tiendens Afløsning samt Nedsættelse af en Landbokommission. I Folke-thinget fremsattes fra flere Sider Lovforslag, der paa forskellig Maade havde til Hensigt at imødekomme disse Ønsker. Resultatet af Forhandlingerne var, at der blev opnaaet Enighed om følgende Forslag: 1) Nedsættelse af en Landbokommission, 2) om ekstraordinært Bidrag til Kommunerne, 3) Adgang til at afløse Tiender.

Lovforslaget om Nedsættelse af en Landbokommission forelaa allerede vedtaget inden 1ste April. Loven bestemmer, at Kommissionen skal tælle 22 Medlemmer, hvoraf Formanden, Næstformanden og 10 Medlemmer vælges af Indenrigsministeriet (af de 10 skulle 7 være Landbrugere og heraf mindst 2 Husmænd), medens Resten vælges af Rigsdagen, 5 af hvert Ting. Kommissionens Opgave skal være: »at forberede en Revision af Lovgivningen om Landejendommens Udstykning og Sammenlægning, samt at udrede en Plan, hvorefter der paa gunstige Vilkaar kan tilvebringes Jordlodder for Landarbejdere.« Under Forhandlingen gjordes det gældende, at der paa Udstyknings- og Sammenlægnings-Omraadet ikke anerkendes nogen eneste endelig gældende Regel, som ikke kan fraviges gennem Bevillinger. Spørgsmaalet skal nu drøftes i Kommissionen, hvorefter der altsaa, naar Betænkning foreligger, kan forventes fremsat Lovforslag om dette Emne, hvorved Klarhed bringes til Veje i dette omtvistede Spørgsmaal, en Klarhed, der i høj Grad tiltrænges i det praktiske Liv. Det maa saa antages, at man gennem denne Lov vil søge at give

Bestemmelser, hvorved der paa gunstige Vilkaar kan tilvejebringes Jordlodder for Landarbejderne, for at søge at raade Bod paa den stadige Klage fra Landbruget over manglende Arbejdskraft, som Udvandringen til Byerne og Udlandet foraarsager. Tillige tænkes i social Henseende opnaaet: at skaffe Landarbejderne en mere betrygget Stilling. For at der ikke skal hengaa altfor lang Tid, inden Spørgsmaalet optages til Lovgivningsmagts Overvejelse, bestemmer Loven tillige, at Kommissionen kan gøre Indstilling om midlertidige Foranstaltninger sigtende til Øjemedets Fremme. Kommissionen kan tilkalde enkelte Sagkyndige til midlertidig Deltagelse i dens Arbejde. Udgifterne afholdes naturligvis af Statskassen.

I Loven om ekstraordinært Bidrag af Statskassen til Kommunerne bestemmes det, at Statskassen i Finansaaret 18⁹⁴/₉₅ skal udbetale til Amtskommunerne 600,000 Kr., som fordeles efter Hartkorn, til København og Købstæderne 200,000 Kr., som fordeles efter Folketal. Endvidere bestemmes det, at Statskassen i Finansaaret 18⁹⁴/₉₅ tilskyder indtil 400,000 Kr. til Dækning af Halvdelen af Kommunernes Udgifter ved Alderdomsunderstøttelsen, foruden det i L. ⁹/₄ 1891 bestemte Beløb (1 Mill. Kr.). — At lægge økonomiske Synspunkter til Grund ved Bedømmelsen af denne Lov vil ikke føre til noget Resultat; den er bleven til under Paavirkning af politiske Momenter og maa bedømmes med saadanne for Øje, fremkommen som den er som et Kompromis, hvorom der samlede sig et Flertal, efterat Enighed ikke var opnaaet om andre Forslag med lignende Øjemed (Albertis m. fl. om Eftergivelse af Halvdelen af Hartkornsskatterne til Staten i

18^{93/94}, og det forhandlende Venstres om Statens Overtagelse af Halvdelen af Amtspaaligningen). — Tilskudet til Kommunerne i Anledning af disses Udgifter til Alderdomsunderstøttelsen maa siges at være retfærdigt. Ved Loven om Alderdomsunderstøttelse gik man ud fra, at Statskassen skulde afholde Halvdelen af de herved foraarsagede Udgifter, men ved Lovens Gennemførelse har det efterhaanden vist sig, at det Beløb, der stod til Raadighed, ikke strakte til, saaledes at Kommunerne kun fik c. $\frac{4}{10}$ refunderet. Nu er der imidlertid Udsigt til, at Kommunerne ved Tilskudet paa indtil 400,000 Kr. ville faa det, der oprindeligt var ment, de skulde have, og fra næste Finansaar forhøjes den ene Million til to, samtidig med at Ølskattens Forhøjelse træder i Kraft. Tilskudet til Amtskommunerne fordeles efter Hartkorn; da der her i Landet findes c. 382,000 Tdr. Hrtk. (Ager og Engs Hrtk. og halveret Skovskyldshrtk. med bornholmske Hrtk. ansat til alm.), vil Amterne faa mellem 1,50 og 1,60 Øre pr. Tdr. Hrtk., — Byerne ville faa c. 30 Øre pr. Individ. Hvorvidt disse Beløb vil skaffe de paagældende Kommuner nogen følelig Lettelse, er højst tvivlsomt; i hvert Fald faa de det ikke i indeværende Aar. Budgetterne — for Købstæderne for Kalenderaaret, for Amterne for Finansaaret — ere lagte, og de nødvendige Udskrivningsbidrag paalignede; skulde Tilskudet derfor faa nogen Betydning, maatte det være for næste Aar. Under Forhandlingerne i Landstinget gjordes det ogsaa gældende, at dette forøvrigt helt ekstraordinære Bidrag neppe bragte det betrængte Landbrug Hjælp; men Ordføreren fremhævede, at man ved denne Lov gav en Antydning af, at Kommunerne bar Udgifter, som Staten rettelig burde afholde, hvorved hoved-

sagelig sigtedes til Delinkventudgifter og Udgiften til Thing- og Arretshuse. Indenrigsministeren fremhævede ogsaa, at Amtskommunerne under de trykkede Forhold havde bragt deres Kassebeholdninger ned under det Beløb, der maatte anses for at være formaalstjenligt at have i Behold, og herpaa maatte Tilskudet antages at raade Bod. En Del af Tilskudet vil dog rimeligvis forsvinde ved de Merudgifter, der for flere Kommuner vil fremkomme til Politi som Følge af Gendarmernes Afskaffelse; thi Korpsets gaarige Bestaaen har bevirket, at flere Kommuner havde indskrænket deres Politistyrke, som de nu maa være belavede paa at forøge igen. Om Fordelingen mellem By og Land er billig skal man ikke komme ind paa — Byerne faa vel i hvert Fald Hovedparten af Alderdomstilskudet —; men selve Fordelingsnormen afstedkommer Uretfærdigheder, saaledes f. Ex. at Frederiksberg, istedetfor at faa Tilskud som Byerne, faar efter sit Hartkorn og derved kun opnaar et ganske forsvindende Beløb.

Af ulige større Betydning er Loven om Adgang til at afløse Tiender. Det bestemmes i Loven, at enhver Tiendeydelse, Kvægtiende, Smaaredsel, Degnekorn osv. deri indbefattet, kan afløses ved Betaling af en Kapital en Gang for alle efter Lovens nærmere Vilkaar. Der maa være opnaaet Overenskomst herom mellem Tiendejeren og saa mange Tiendeydere, som repræsentere mindst $\frac{2}{3}$ saavel af disses Antal som af den hele Tiende. Ejers Tienden af flere, kan $\frac{2}{3}$ tage Beslutning for dem alle, ere de 2, maa de være enige. Det Mindretal af Tiendeyderne, som ikke vil gaa med til Afløsningen, skulle indbetale deres Tiende efter Kapitelstaxt til Statskassen, og Staten indtræder da

overfor Tiendeejeren i disses Sted; disse Tiendeydere kan saa senere, naar de ønske det, afløse deres Tiendepligt til Staten. Naar en Tiende er afløst, bortfalder de hidtil paa denne Tiende og det tilsvarende tiendeydende Hartkorn hvilende Skatter til det offentlige; hvor en Tiende allerede er indkøbt af Tiendeyderne, bortfalder Skatten ved Lovens Ikrafttræden. Hvor en Tiende helt eller overvejende hviler paa Fæstejord, gælder Loven ikke. Tiendeafløsning overfor Embedsmænd og Bestillingsmænd skal godkendes af Stiftsøvrighederne, som saa overtage Forvaltningen af Midlerne og udbetale Nyderen aarlig Rente, hvis Størrelse fastsættes af Kirkeministeren i Forhold til den samlede Rente, den enkelte Stiftsøvrighed opnaar af Afløsningssummerne, dog saaledes at den Nyder, i hvis Embedstid Afløsningen har fundet Sted, ikke faar under $3\frac{1}{2}$ pCt. Særlige Regler gives, forsaavidt Tiendeyderne gennem Kirketiende have haft Forpligtelse til Kirkens Vedligeholdelse. Indenrigsministeren beskikker Tiendeafløsnings-Kommissærer. Finansministeren er bemyndiget til at tilstaa de Tiendeydere, der ville afløse deres Tiende, Laan af Statskassen til Betaling af Afløsningssummen. Saadant Laan forrentes og afdrages i 60 Aar med 4 pCt. aarlig, Renten beregnet til $3\frac{1}{2}$ pCt. Staten beholder samme særegne Sikkerhed og Fortrinsret i den paagældende Ejendom for dette Laan, som nu tilkommer Tienden. Afløsning kan indgaas uden Brug af Stempelpapir og tinglæses uden Afgift. Finansministeren udsteder $3\frac{1}{2}$ pCt. Obligationer til Dækning af Statskassens Udgift til Tiendelaan, dog ikke udover for 4 Mill. Kr. i et enkelt Finansaar. De aarlige Afdrag anvendes saa til at indfri de udstedte

Obligationer. Naar Overenskomst om Tiendeafløsning opnaas, afholder Statskassen de Udgifter, der have været forbundne dermed.

Virksomheden af denne Lov vil for Staten være, at efterhaanden som Tienden — der anslaaes til en samlet Værdi af c. 250 Mill. Kr. — afløses, bortfalder den Skat, der svares af Tiendehartkornet; denne udgør nu c. 250,000 Kr. aarlig, men da jo kun en begrænset Del af Tienden kan bortfalde hvert Aar, vil det være en rum Tid, inden hele Skatten bortfalder. Endvidere kan Staten lide noget Tab, forsaavidt dens $3\frac{1}{2}$ pCt. Obligationer ikke staa i pari, da det er Staten, som maa bære Merudgiften ved Forskellen mellem Obligationens Kurs og dens Paalydende. Endelig afholder Statskassen alle Udgifterne ved de stedfindende Afløsninger. — Tiendeyderne have den Fordel, at de i Løbet af 60 Aar kunne befri deres Ejendomme for en trykkende Byrde, og de kunne gøre det uden Merudgift for sig og uden Omkostninger til Bistand og Vejledning, som Staten afholder, til Stempel, Tinglæsning osv., blot mod i de 60 Aar at betale 4 pCt. i Rente og Afdrag af den Kapital, Tienden ved Overenskomsten anslaaes til. Men naturligvis er der en vis Hasard tilstede ved Kapitalens Fastsættelse, omsatte som Tienderne efterhaanden ere blevne i Aarhundredets Løb til et bestemt Tiendevederlag, som er ansat til Kornenten in natura eller efter Aarets Kapitelstaxt. Tiende-ejerne faa den Fordel at erholde en Kapital udbetalt, paa hvis aarlige Indtægtsbeløb de kunne gøre sikrere Regning end paa en Afgift, der beror paa Aarets veksellende Kornpriser.

Ved denne Lov, som man maa haabe vil give

Anledning til Ophøret af en gammel og ubilligt hvilende Afgift, har Folkethinget forladt sit i den senere Tid fastholdte Princip at gaa til en Tvangsafløsning af Tienden; man vil lade det bero paa frivillige Overenskomster, hvortil Staten yder sin Medvirkning. Hovedgrunden hertil maa vistnok søges i det Exempel, man havde fra tidligere Tid, hvor det viste sig umuligt at faa Fæstebaandet løst ved en Tvangslov.

Som en Art Landbolov maa ogsaa Oprettelsen af et Landvæsensdepartement under Indenrigsministeriet betragtes. Forslag om Indenrigsministeriets Udvidelse ere blevne fremsat i mange Aar fra Regeringens Side, først i Form af et Handelsdepartement, derefter af et Næringsdepartement, uden at det er lykkedes at naa til en Gennemførelse deraf. Iaar gik Folkethinget ind paa Oprettelsen af et nyt Departement med en Departementschef og to Fuldmægtige, mod at Departementet oprettedes som et særligt Landvæsensdepartement.

Den vedtagne nye Hærlov tager ligeledes Hensyn til Landbruget, i det den, foruden at formindske de ordinære Hærudgifter med c. 250,000 Kr. aarlig, bestemmer, at der for Fremtiden kun skal indkaldes et bestemt Antal Rekrutter til Fodfolket, medens tidligere alle, som fandtes tjenestedygtige, udskreves. Resultatet af den nye Lov vil foreløbig være, at aarlig noget over 1000 Mænd ikke ville blive indkaldte ved Fodfolket; ved de øvrige Vaabenarter slipper Mandskabet med en kortere Tjenestetid (fra 1 til 3 Maaneder kortere end den nuværende). Derhos indskrænkes Efteraarsmanøvrerne ved alle Vaaben fra 30 til 25 Dage, og Øvelsernes Begyndelse fastsættes til den 12te Sep-

tember istedetfor den 1ste September. En saadan Bestemmelse har man særlig anset for ønskelig for Landbruget af Hensyn til Høstarbejdet. I det Hele anlaas Besparelsen i den personlige Tjenesteydelse at ville udgøre noget over 400,000 Dage om Aaret.

Det er det foran omtalte Lovgivningsarbejde, der især har givet Rigsdagssamlingen 18^{93/94} sit Hovedpræg. Men foruden disse kom ogsaa endel andre Love i Stand, saaledes at det samlede Lovgivningsresultat blev, at der af 121 fremsatte Lovforslag ialt vedtoges 50. Foruden de fremhævede Love er der af disse 50 flere andre, — enten nye eller Forandringer etc. i bestaaende — som have Betydning for det økonomiske Liv, saaledes Loven om Undersøgelse af Levnedsmidler, Ændringer i Skibsregistreringsloven, Forandringer i Sø- og Handelsretten, i Fæsteloven etc.

For Danmarks Forhold til Udlandet er Loven om Nedsættelse af Indførselstolden paa Korkpropper af Vigtighed, idet en saadan Lov var sat som Betingelse for Afslutningen af den spansk-danske Handelstraktat. Under Forhandlingerne om Loven gjordes det vel gældende, at en saadan Lov vilde formindske Beskyttelsen for et her i Landet drevet Haandværk, men overfor den Betydning, Traktatens Afslutning vilde faa for det almene Bedste, fandt Lovgivningsmagten, at Hensyntagen dertil burde vige. Dernæst maa nævnes Loven om Danmarks Tiltrædelse af den internationale Overenskomst om Godsbefordring paa Jernbanerne. Af Betydning for vor Omsætning med Udlandet er endvidere Loven om Tilsyn med Udførsel af fersk Kød. Denne giver Regeringen Ret til at træffe nødvendige Foranstaltninger

til Forebyggelse af, at der her fra Landet udføres fersk Kød, naar dette er fordærvet eller hidrører fra Dyr, der ere angrebne af nogen Sygdom, saaledes at det ikke bør bruges til Menneskeføde, eller af Dyr, der ere saa afmagrede, at deres Kød ikke kan anses for egnet til Menneskeføde. Hvor Slagtning af Kvæg finder Sted i større Omfang, kan Indenrigsministeren ansætte Tilsyn ved Slagterierne.

For den indenrigs Omsætning vil Loven om Straf for Brugen af urigtige Varebetegnelser være af stor Vigtighed. I denne bestemmes Strafansvar for den, der til Forbrug eller videre Forhandling her i Landet sælger eller falholder Varer, paa hvis Etiketter eller Indpakning der er anbragt Betegnelser, som enten indeholder urigtig Angivelse med Hensyn til Varens Frembringelsessted, Art, Stof eller Tilvirkningsmaade, eller urigtig angiver, at Varen er blevet belønnet ved Udstillinger etc. eller har været Genstand for dansk Patent. Køberen kan, naar han er bleven skuffet ved saadanne urigtige Anbringender, forlange sine Penge igen af Sælgeren og kan forøvrigt forlange Erstatning for det ved Handelen paaførte Tab. Bestemmelsen om Brugen af Varebetegnelser, som indeholde en urigtig Angivelse af Varens Frembringelsessted, kommer ikke til Anvendelse, naar den paagældende Betegnelse er gaaet over til efter den almindelige Opfattelse eller Skik og Brug i Handelen at angive Varens Art og Tilvirkningsmaade og ikke Stedet for dens Frembringelse (Brysselertæpper, bajersk Øl f. Ex.). Loven faar ogsaa Betydning for vor Udenrigs-Omsætning, forsaavidt som den bestemmer Strafansvar for den, der udfører eller transiterer Smør, som ikke er tilvirket her i Dan-

mark, naar der paa Smørret eller Indpakningen angives, at Smørret er tilvirket her i Landet eller indeholder dansk Stednavn. Dog er det tilladt paa Smør indpakket i hermetisk tillukkede Daaser her i Landet at angive Danmark eller et Sted her i Landet som Pakningssted, selv om Smørret ikke er tilvirket her i Landet. Loven forbyder tillige at anvende det saakaldte »Røde Kors« paa Etiketter og Iqnd.

Loven om Oplagsbeviser og Garantibeviser for Varer, der oplægges i Frihavnen, giver den, der har oplagt Varer i Frihavnen, Mulighed for at belaae og sælge disse ved Hjælp af Beviser udstedte af Frihavnsselskabet. De udførlige Regler, som Loven giver for disse Beviser, kunne tillige ved kgl. Anordning bringes til Anvendelse overfor Beviser udstedte af Selskabet lydende paa en vis Mængde Varer alene betegnede ved Art og Beskaffenhed. Resultatet heraf vil blive, at Landmænd f. Ex. kunne oplægge Korn i Frihavnens Pakhuse og afvente gunstigt Salgsøjeblik uden at være udelukkede fra strax at faa nødvendige Penge for det Oplagte til Disposition gennem Belaaning af de udstedte Beviser.

Endelig opnaaedes ogsaa Enighed om en Patentlov; denne giver udførlige Regler om Meddelelse af Patenter og om disses Ophør. Patenter kunne meddeles for 15 Aar, og Afgiften af saadanne Patenter er henholdsvis 25, 50, 100, 200 og 300 Kr. aarlig i det første, andet, tredje, fjerde og femte Treaar. Afgørelsen af alle Patentspørgsmaal henlægges til en Patentkommission.

Øjemedet med Loven om en Afgift af personlige Apotheker er at tilvejebringe Midler til en Omordning af Apothekervæsenet her i Landet. Det

bestemmes i Loven, at foreløbig Justitsministeren, under Hensyntagen til Forretningens Størrelse, afgør, hvilket Beløb det kan paalægges Erhververen af en personlig Apothekerbevilling at udrede som aarlig Afgift. I næste Rigsdagssamling forelægges Loven til Revision, og det kan da forventes, at en Taxt for slige Afgifter bestemmes i selve Loven. Enhver Apotheker skal føre autoriserede Regnskabsbøger, hvoraf Omsættningens Størrelse fremgaar, og skal hvert Aar indsende en paa Tro og Love affattet Opgørelse af Apothekets Brutto-Indtægt til Justitsministeriet.

I Jagtloven gives nye Fredningsbestemmelser for Dyrebestanden her i Landet, hvorhos Bestemmelserne om, hvem der er berettiget til at udøve Jagtretten kodificeres, idet det allerede i Frdn. ²⁰/₅ 1840 og L. ²⁵/₃ 1851 opstillede Princip, at Jagtretten følger med Grundretten, nærmere udvikles og bestemmes, hvorhos Regler for Indløsning af Jagtret gives. Jagtretten kan ikke fremtidig adskilles fra Ejendomsretten over Grunden, og ved almindelige Overdragelser af Brugsretten over Grunden er Jagtretten medindbefattet heri; Overdragelse af Jagtret til andre kan kun ske for vedkommende Overdragets Besiddelsestid og kun paa et bestemt Aaremaal, der ikke maa være udover 10 Aar ad Gangen.
